

Datum 2025-10-29

Er ref: Vår ref:
SOU Kristine
2025:68 Nilsson
Wieslander

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
cc: lotta.lewin-pihlblad@regeringskansliet.se

Remissvar: Nya samverkansformer, modern byggnads- och reparationsberedskap – för ökad försörjningsberedskap (SOU 2025:68), diarienummer KN2025/01284

Inledning

Innovationsföretagen tackar för möjligheten att lämna synpunkter på SOU 2025:68; Nya samverkansformer, modern byggnads- och reparationsberedskap – för ökad försörjningsberedskap.

Våra medlemsföretag, drygt 850 arkitekt-, teknikkonsult, industri-/techkonsult- och TIC-företag med tillsammans omkring 45 000 medarbetare, deltar i det mesta som planeras och projekteras inom samhällsbyggnadssektorn och spelar en viktig roll i industrins forskning och utveckling.

I frågor rörande beredskap, nya samverkansformer och en modern byggnads- och reparationsberedskap samarbetar sex bransch- och arbetsgivarförbund inom byggsektorn: Maskinentreprenörerna, Byggföretagen, Installatörsföretagen, Byggmaterialindustrierna, Innovationsföretagen och Glasbranschföreningen. Organisationerna står eniga bakom ett antal ställningstaganden för att säkerställa att byggnads- och reparationsberedskapen blir effektiv, ändamålsenlig och långsiktigt hållbar. Ställningstagandena redovisas i bilaga 1 till detta remissvar.

Tillsammans med det övriga näringslivet utgör våra medlemsföretag kärnan i det civila försvaret och Innovationsföretagen välkomnar överlag utredningens förslag om nya samverkansformer och ett återinrättande av den sedan 2007 nedlagda byggnads- och reparationsberedskapen, BRB, i modern tappning. Tiden är dock knapp för att skapa förutsättningar för näringslivet att på bästa sätt kunna bidra till svensk motståndskraft och vi förordar en snabb hantering och implementering av de delar som regeringen går vidare med.

Försörjningsanalyser är en grundförutsättning för robust försörjningsberedskap och för att dessa ska kunna genomföras skyndsamt samt blir relevanta är en nära samverkan med näringslivet avgörande. Det är företagen som är mest insatta i sin kontinuitetshantering och vad som krävs för fortsatt verksamhet, och branschorganisationerna kan utifrån detta bistå ansvariga beredskapsmyndigheter i arbetet. Viktigt i detta sammanhang är att påpeka att försörjningsberedskap inte får inskränkas till enskilda material eller produkter utan måste också inkludera tjänster och förmågor, till exempel till omställning av produktion eller omlokalisering av resurser till prioriterade områden utifrån totalförsvarsperspektiv.

Innovationsföretagens medlemsföretag, som här och nu, utgör en kompetens- och resurspool i samtliga beredskapssektorer och därigenom också utgör en brygga för kunskapsöverföring mellan dessa, torde i kris eller krig få en ännu mer central roll för näringslivets förmåga att leverera totalförsvarsviktiga produkter och tjänster.

Innovationsföretagens synpunkter

1.1 Förslag till förordning om kansliet för byggnads- och reparationsberedskap

Det är avgörande att fokus för kansliets arbete blir att stötta den BRB-verksamhet som bedrivs eller upprättas vid de myndigheter, kommuner och regioner som har ansvar för sådant ansvar för upprätthållande av BRB som beskrivs i § 4. Centralstyrning i detalj av enskilda aktörers sätt att ta detta ansvar är inte önskvärt.

Innovationsföretagen anser att definitionen av *byggnads- och reparationsberedskap* är väl uttryckt:

- "...en förmåga hos aktörer, att självständigt eller genom anlitande av utomstående aktörer, planera, projektera och utföra byggnads- och anläggningsarbeten samt tillhandahålla material, maskiner samt övrig utrustning och produkter vid frestida krissituation och höjd beredskap."

Vad gäller samverkan med näringslivet krävs dock en skarpare formulering än att BRB-kansliet "bör" samverka med kommuner, regioner samt näringslivet. Detta är en absolut förutsättning för ett framgångsrikt arbete och det bör i stället stå "ska".

3.5 Upphandling kommer fortsatt att vara huvudregeln

Innovationsföretagen tillstyrker förslaget om att huvuddelen av F-avtal i händelse av frestida kris, vid höjd beredskap och i händelse av krig kommer att upphandlas enligt ordinarie upphandlingslagstiftning. På samma sätt tillstyrks förslaget om att säkerhetsskyddad upphandling kommer vara huvudregel vid avtal om leverans med särskilda krav på säkerhetsskydd.

3.6 Allmän hänsyn till försörjningsberedskap genom beaktandekrav i upphandlingslagarna

Innovationsföretagen tillstyrker förslaget om att upphandlingslagarna kompletteras med ett nytt beaktandekrav om att offentliga aktörer alltid ska överväga försörjningsberedskapsaspekter i samverkan och avtal med företag om upphandlingens art motiverar detta. Emellertid efterfrågas förtydliganden kring vilka tjänster och produkter som kan motivera dessa överväganden och krav därom. Vidare bör Upphandlingsmyndigheten få en vägledande roll kring utformandet av krav om försörjningsberedskap och när dessa överväganden ska ske. Vi bedömer inte att Upphandlingsmyndighetens instruktion behöver ändras eftersom ett utrymme redan finns idag genom befintlig instruktion.

3.7 Ett nytt system för försörjningsberedskapsavtal – så kallade F-avtal – införs

Innovationsföretagen tillstyrker förslag om ett system för försörjningsberedskapsavtal, så kallade F-avtal, att tillämpas för sådana avtal som inte omfattas av ordinarie upphandlingsregler eller som inte omfattas av EU-rätten. Innovationsföretagen tillstyrker även förslaget om att sektorsansvariga myndigheter pekas ut samt att förmågan i första hand byggs upp genom samråd med branschorganisationer och att det enbart på frivillig väg träffas F-avtal. Vi avstyrker utredningens förslag om tvingande ålägganden för företag eftersom det skulle hindra näringsfriheten. Innovationsföretagen vidhåller sin uppfattning om att F-avtal enbart ska träffas på frivillig väg.

Innovationsföretagen delar utredningens bedömning att kommuner och regioner inte bör vara offentlig avtalspart i F-avtal. Då det rör avtal som inte omfattas av ordinarie upphandlingsregler och som kräver en särskild bedömning är det att föredra att dessa bedömningar sker av sektorsansvariga myndigheter i samråd med branschorganisationer. Det är lämpligt att uppgiften om att vid en frestida krissituation eller höjd beredskap vid behov lämna underlag till regeringen avseende prioritering och fördelning av resurser inom beredskapssektorn enbart ankommer på sektorsansvariga myndigheter.

Innovationsföretagen ser positivt på att sektorsansvariga myndigheters roll blir att verka för att företagen, genom avtal, kan upprätthålla sin verksamhet vid fredstida kris, höjd beredskap och krig. De sektorsansvariga myndigheterna kan bland annat stötta företagen med övning och utbildning, samt bygga upp samverkan med företag och identifiera sektorsövergripande avtalsbehov. Innovationsföretagen tillstyrker också förslaget om att dessa myndigheter ska få i uppdrag att identifiera vilka företag som bedriver samhälls- respektive totalförsvarsviktig verksamhet.

Innovationsföretagen vill att ytterligare utredning vidtas om F-avtalens avtalstid och dess längd för att undvika eventuella konkurrenssnedvridande effekter i händelse av tillsvidareavtal.

3.10 Ny samlad lagstiftning om försörjningsberedskap

Innovationsföretagen avstyrker utredningens förslag som syftar till ny tvingande lagstiftning för att ålägga företag att vidta åtgärder för främjande av försörjningsberedskapen. Vi avstyrker också utredningens förslag om en utredning om en ny försörjningsberedskapslag. Vår uppfattning är att försörjningsavbrott fortsatt kan lösas genom befintlig lagstiftning på området och att det därför inte är nödvändigt med ett samlat regelverk.

Avgörande för svensk motståndskraft är att utveckla den privat-offentliga samverkan inom beredskapssektorerna samt stärka upp det förutsättningsskapande arbetet och lärandet mellan sektorerna i MSB:s regi samt även vad gäller byggnads- och reparationsberedskapen oavsett sektor och aktör, genom Tillväxtverket och det kommande BRB-kansliet.

Innovationsföretagen förordar frivillighet framför tvång. Tvång riskerar att hindra näringsfrihet, engagemang och på sikt investeringar i svenska verksamheter. Faktum är att beredskapsarbetet redan är affärskritiskt för företagen i den meningen att det finns ett intresse att vidta åtgärder för leveranssäkerhet också i kris och krig. Vi ser därför att försörjningsavbrott främst ska hanteras genom frivillig samverkan och att de inslag om tvång genom lag som redan finns på området är fullt tillräckliga. Obligatoriska krav om att beakta krav om försörjningsberedskap i upphandlingar när upphandlingens art så kräver bedöms få alltmör utrymme och bedöms utgöra tillräckliga åtgärder för försörjningsavbrott.

När det handlar om specifika tjänster eller varor som samhället vill säkerställa tillgång till vid kris eller krig krävs avtal, och då bör dessa vara frivilliga och marknadsmässiga i stället för att vila på tvång genom ålägganden från staten. Vi tror inte på central- och detaljstyrning som grund för svensk försörjningsberedskap och bedömer utifrån våra många möten med våra medlemsföretag att det finns en långtgående vilja att bidra till svensk motståndskraft utifrån en frivillig och marknadsmässig grund.

4. En modern byggnads- och reparationsberedskap

Utredningen föreslår att en modern byggnads- och reparationsberedskap ska skapas och att varje aktör som ansvarar för att upprätthålla samhällsviktig verksamhet eller verksamhet för totalförsvaret även ansvarar för att det finns en byggnads- och reparationsberedskap. Innovationsföretagen delar bedömningen att en ny modern BRB ska bygga på 2022 års beredskapsstruktur. Innovationsföretagen välkomnar att ansvarsprincipen gäller även på detta område.

Vi delar vidare utredningens bedömning att berörda aktörer redan genom befintliga regelverk för krisberedskapen samt för totalförsvaret har ett ansvar för att upprätthålla en byggnads- och reparationsberedskap. Emellertid har, såsom utredningen påpekar, inte alla berörda aktörer inlett detta arbete och det krävs åtgärder för att sätta fart på arbetet.

Innovationsföretagen tillstyrker därför utredningens förslag om att etablera en modern byggnads- och reparationsberedskap som är anpassad till dagens samhällsbyggnadssektor snarare än Kalla Krigets dito. Vi ser likt utredningen inte att det vore möjligt att återinföra den modell för byggnads- och reparationsberedskapen som lades ned 2007. Vi tillstyrker också tillskapandet av ett BRB-kansli. Samtliga åtgärder bör dock vidtas skyndsamt.

Innovationsföretagen ser inte att det är rimligt att det ska behöva ta fem år innan en modern byggnads- och reparationsberedskap finns på plats. Den tiden finns inte och givet utgångspunkten att det är de aktörer som har ansvar för att vissa verksamheter (regionerna för sina sjukhus, kommunerna för sina VA-anläggningar, elnätsföretagen för sina elnät etc.) ska fungera i fredstid även ska ha ansvar för att de ska underhållas och repareras under kris och krig. Vi ser inte att det ska behöva ta fem år innan de offentliga eller privata aktörerna som vill säkra upp leverans av en viss byggnads- och reparationsinsats innan de också har förmått att teckna avtal om detta. Fem år är en för lågt ställd ambition givet byggnads- och reparationsberedskapens betydelse för svensk motståndskraft. En väl fungerande byggnads- och reparationsberedskap är i praktiken krigsavhållande då verkan av ett angrepp avtar i takt med att vår förmåga att reparera ökar. Erfarenheterna från Ukraina visar till exempel att Rysslands försök till att försvaga den ukrainska civilbefolkningens motståndsvilja genom angrepp på el, vatten, värme och transportinfrastruktur effektivt har motverkats av det ukrainska samhällets förmåga att snabbt reparera det ryska bomber, missiler och drönare förstör. Mot den bakgrunden vill vi understryka vikten av snabbhet i de svenska ansträngningarna att öka vår förmåga till liknande insatser.

Innovationsföretagen vill särskilt framhålla vikten av att BRB-kansliet åläggs att samverka också med näringslivet. Det är en grundförutsättning för framgång och ett effektivt arbete. Vidare vill Innovationsföretagen framhålla att det är avgörande att BRB-kansliet, likt utredningen föreslår, jobbar förutsättningsskapande i enlighet med exemplen i bilaga 3; bland annat genom att utveckla och anordna utbildning, övning, rådgivning tillsammans med relevanta myndigheter. Det är centralt att ansvarsprincipen, dvs. att varje aktör som ansvarar för att upprätthålla samhällsviktig verksamhet eller verksamhet för totalförsvaret även ansvarar för att det finns en byggnads- och reparationsberedskap, respekteras och att respektive ansvarig aktör ges bästa möjliga förutsättningar att ta ansvar också för en adekvat byggnads- och reparationsberedskap för sina byggnader och anläggningar.

Ett arbete för författningsberedskap för en väl fungerande BRB bör skyndsamt inledas av myndigheterna inom den nya sektorn för industri, byggande och handel i dialog med övriga beredskapsmyndigheter med ett ansvar för byggnads- och reparationsberedskap. Arbetet bör därefter tas vidare av BRB-kansliet så snart detta inrättas.

Vi tillstyrker utredningens förslag om att bygga upp förstärkningsresurser nationellt, t.ex. efter samma modell som för brandflyg eller vaccininköpen under pandemin. Likt utredningen ser vi att förstärkningsresurserna skulle kunna bestå av materiel, utrustning, maskiner och utbildad personal inom exempelvis bygg- och anläggningsarbeten inklusive konsulter som kan bidra med bland annat projektledning, besiktning och mätning. Vi vill särskilt framhålla vikten av att inkludera de sistnämnda typerna av tjänster i förstärkningsresurserna genom lämpliga avtal med inte minst Innovationsföretagens medlemsföretag; teknikonsult- och arkitektföretag.

6.1 Ett utökat samhällsuppdrag till RISE att bibehålla förmågan under kris, höjd beredskap och krig

Genom ett tillägg i 1 § av bolagets ägaranvisning föreslår utredningen att det ska framgå att RISE uppdrag avseende industriforskning i institutsform, provning och certifiering ska kunna upprätthållas i såväl kris som höjd beredskap och krig. Där ska det också framgå att bolaget i dessa delar ska stödja näringslivets och offentlig verksamhets produktionsomställning inför och vid kris, höjd beredskap och krig.

Innovationsföretagen vill framhålla vikten av att hela näringslivets samlade förmåga att bidra till produktionsomställning inför och vid kris, höjd beredskap och krig tas till vara. Åtskilliga av Innovationsföretagens medlemsföretag inom delbranscherna industri-/techkonsulter, teknikonsulter samt TIC-företag (Test, inspektion och certifiering) erbjuder samma tjänster; forskning, utveckling och produktionsomställning, som det statliga företaget RISE. Det är därför avgörande att ett nytt och utökat samhällsuppdrag till RISE inte innebär en osund konkurrenssituation där de privata företagen får sämre möjligheter att delta i produktionsomställningsprojekt och liknande.

Tvärtom bör regeringen vinnlägga sig om att skapa bästa möjliga förutsättningar för de privata företagen att bidra till svensk motståndskraft. Det perspektivet bör iakttas i styrningen av RISE eller på annat lämpligt sätt.

6.3 Uppdrag till relevanta myndigheter att analysera och klargöra förenklingar i produktregelverk

Innovationsföretagen tillstyrker utredningens förslag om att regeringen ska ge relevanta myndigheter i uppdrag att analysera och klargöra vilka förenklingar som i händelse av försörjningsrelaterade störningar under fredstida kris, höjd beredskap och krig kan göras i de produktregelverk som innehåller krav på CE-märkning eller annan produktmärkning.

Berörda myndigheter ska också klargöra förutsättningarna för att erhålla dispens från krav på CE-märkning eller annan produktmärkning, samt planera för att ärenden om dispens kan handläggas utan dröjsmål under kris och höjd beredskap. Innovationsföretagen vill i detta sammanhang återigen understryka vikten av att dessa analyser genomförs med hjälp av näringslivet i respektive sektor för största möjliga effektivitet och relevans.

Innovationsföretagen står självfallet till förfogande för förtydliganden och fortsatt dialog.

Stockholm den 29 oktober 2025

För Innovationsföretagen

Anders Lenhoff
förbundsdirektör

Kristine Nilsson Wieslander
förbundsjurist

Bilaga 1.

Gemensamma ställningstaganden inom svensk byggsektor för en modern byggnads- och reparationsberedskap

I frågor rörande beredskap, nya samverkansformer och en modern byggnads- och reparationsberedskap samarbetar sex branschorganisationer/arbetsgivarförbund inom byggsektorn: Maskinentreprenörerna, Byggföretagen, Installatörsföretagen, Byggmaterialindustrierna, Innovationsföretagen och Glasbranschföreningen. Organisationerna står eniga bakom följande ställningstaganden för att säkerställa att byggnads- och reparationsberedskapen blir effektiv, ändamålsenlig och långsiktigt hållbar.

Gemensamma ställningstaganden

1. Snabb etablering av byggnads- och reparationsberedskap

En fungerande BRB kan inte vänta. Kansliet måste vara på plats under 2026 och en landsomfattande organisation måste skapas senast 2028. Det ger tid för övning, samverkan och uppbyggnad av resurser innan 2031.

2. Frivillighet och incitament framför tvång

Vi avstyrker förslag om tvingande lagstiftning. Företagens engagemang ska bygga på frivillighet, tydliga incitament och marknadsmässiga avtal – det skapar flexibilitet och långsiktig hållbarhet.

3. Obligatorisk samverkan med näringslivet

Samverkan är en grundförutsättning för att BRB ska fungera. Förordningen måste därför ange att BRB-kansliet *ska* samverka med näringslivet, inte bara *bör*. Byggsektorn inom Svenskt Näringsliv kan tillföra sektors- och branschspecifik kompetens och säkerställa att samverkan sker på konkurrensneutral grund. Ersättning behöver utgå för mer omfattande uppdrag.

4. Tydliggör roller och ansvar hos myndigheterna

Roller, ansvar och mandat mellan Tillväxtverket, Boverket och övriga berörda myndigheter ska vara tydligt definierade. Samtidigt bör myndigheterna ges tydliga mandat och processer för att identifiera och hantera frågor som faller utanför det egna uppdraget, så att inga viktiga områden lämnas obeaktade. Det är avgörande att myndigheterna agerar samordnat och tar gemensamt ansvar för helheten.

5. Försörjningsanalyser och förstärkningsresurser

Analyser av kritiska resurser inom bygg- och materialsektorn måste starta omgående. Dessa ska omfatta både produkter och tjänster samt planering för materiel, maskiner och kvalificerad personal, inklusive teknikkonsulter och projektledare.

6. Nationellt register för maskinresurser

Ett nationellt register över tunga anläggningsmaskiner bör upprättas. Det är avgörande för att säkerställa tillgång och skydd vid kris eller krig. Vi uppmanar till att komplettera det befintliga vägtrafikregistret (VTR) hos Transportstyrelsen snarare än att skapa ett nytt IT-system.

7. Ge mandat till lokala aktörer

Lokala aktörer måste ges mandat att agera vid kris, då central styrning kan vara otillräcklig. Beredskapen måste utgå från krigets verklighet, där el och kommunikation kan vara utslagna.

8. Kostnadsneutralitet för beredskapsarbete

Företag som tecknar avtal om att upprätthålla beredskap i fred och utföra tjänster i händelse av höjd beredskap/krig, ska inte bära kostnaden själva. Ersättning måste utgå för personal, maskiner, lagerhållning, deltagande i övningar och övriga tjänster.

9. Skydd för företag och medarbetare

Erfarenheter från Ukraina visar att civil infrastruktur och personal inom byggnads- och reparationsberedskap är prioriterade mål. Vi uppmanar till att upprätta styrkor för närskydd, och ge myndigheter i uppdrag att öva samarbete på skadeplats mellan aktörer som beställare, kommun, polis, militär, räddningstjänst och företagare med beredskapsavtal.

Företagarna inom svensk byggsektor står redo att bidra till Sveriges säkerhet och förmåga att stå emot kriser och hot.

Byggföretagen

Byggmaterialindustrierna

Glasbranschföreningen

Innovationsföretagen

Installatörsföretagen

Maskinentreprenörerna